

KUPUJESZ - DECYDUJESZ. KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE

scenariusz zajęć

Temat : Świadoma konsumpcja, zrównoważona konsumpcja

Czas: 45 min

Grupa docelowa: uczniowie i uczennice gimnazjum/liceum, ok. 30 os.

Cele:

- uświadomić uczniom i uczennicom, że ich wybory konsumenckie mają wpływ na życie innych ludzi
- zachęcić do zastanowienia się nad rolą konsumenta/ki
- zachęcić do poszukania dalszych informacji na temat świadomej konsumpcji

Materiały:

- kartki A4
- markery
- karteczki samoprzylepne

Przebieg:

1. **Przypominamy uczniom treść filmu.** Pytamy uczniów i uczennice, co się działo po wrzuceniu przez konsumenta złotówki do kasy. Zapisujemy odpowiedzi na tablicy/flipcharcie.

Możliwe odpowiedzi:

Pierwszy cykl: złotówka uruchomiła produkcję buldożerów, które wycięły las, co spowodowało przewrócenie się różnych zwierząt, co spowodowało zalanie domu wodą, co sprawiło podpalenie miasta.

Drugi cykl: złotówka przewróciła książki, co uruchomiło zasianie drzew, co postawiło przed dziećmi posiłki, uruchomiło wiatrak, który napędził żagłówkę, co uwolniło tygrysa.

Zastanawiamy się wspólnie, co to może znaczyć każdy z tych elementów (wycinka/sadzenie lasów, zagrożenie dla zwierząt, powódzie, wsparcie dla alternatywnych źródeł energii etc).

2. **Jak to działa?** Dzielimy uczniów na 4-5 osobowe grupy. Rozdajemy im kartki A4 i markery. Prosimy, żeby narysowali mapę myśli wychodzącą ze stwierdzenia “Piję sok pomarańczowy, więc...”. W razie potrzeby zwracamy uwagę na takie aspekty, jak to, gdzie uprawiane są pomarańcze, jak do nas docierają, co się dzieje z opakowaniem etc. Dajemy na to uczniom 15 min, potem prosimy o szybkie zaprezentowanie pracy każdej z grup.

Dyskutujemy o tym, jak wybory konsumenckie wpływają na świat, jak to się dzieje.

3. **Odpowiedzialny konsument.** “Kim jest konsument/ka” - szybka burza mózgów. Zapisujemy propozycje na tablicy. Podajemy definicję świadomej konsumpcji. Następnie prosimy uczniów o zapisanie na karteczkach samoprzylepnych, jakimi zasadami, według nich, powinien się kierować świadomy/a konsument/ka. Uczniowie przyklejają karteczki na ścianie. Omawiamy propozycje, zastanawiając się, skąd taka zasada i czy ma ona sens.
4. **Więcej informacji.** Burza mózgów na temat, skąd brać więcej informacji na temat świadomej konsumpcji. Uzupełniamy propozycje uczniów o źródła podane w materiale dla nauczycieli.
5. **Praca domowa.** Poproś uczniów i uczennice, żeby wybrali jeden z produktów, których używają na codzień (spodnie, mleko, pasta do zębów itp.) i postarali się zebrać jak najwięcej informacji na jego temat (miejsce produkcji, elementy składowe, sposób produkcji, firma producencka, pośrednicy w produkcji i dystrybucji, możliwość poddania recydingowi etc.) oraz zaprezentowali je w formie mapy myśli.

KUPUJESZ - DECYDUJESZ. KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE MATERIAŁ DLA NAUCZYCIELA/KI

Świadoma konsumpcja:

Świadoma konsumpcja to dokonywanie wyborów konsumenckich, biorąc pod uwagę ich skutki w wymiarze społecznym, politycznym i ekologicznym.

Świadomy/a konsumentka, dokonując wyborów konsumenckich, bierze pod uwagę nie tylko cenę i jakość produktu, ale również to, jaki wpływ na środowisko oraz warunki pracy i życia innych ludzi miała jego produkcja.

Definicja konsumenta:

Konsument - osoba nabywająca towary i usługi do zaspokojenia swoich potrzeb.

Odpowiedzialny/a konsument/ka:

Odpowiedzialny konsument to konsument kupujący świadomie, mądrze, etycznie, czyli w sposób taki, który oprócz tego, że zaspokaja potrzeby materialne, jednocześnie wspomaga odpowiedzialne przedsiębiorstwa kierujące się nie tylko zasadami ekonomicznymi, ale także ekologicznymi, społecznymi czy etycznymi.

Odpowiedzialny konsument nie tylko zna swoje prawa i umie z nich korzystać, ale ma też świadomość faktu, iż każdy zakup stanowi poparcie dla tego, a nie innego producenta, dla warunków, w jakich towar jest wytwarzany, użytkowany i utylizowany.

Odpowiedzialny konsument wie, że ma prawo wyboru, a poprzez bardziej odpowiedzialne wybory podczas zakupów, zmienia świat i otaczające środowisko na lepsze.

Odpowiedzialny konsument wie, że każda zostawiona przez niego w kasie złotówka może decydować o losie świata, ludzi, zwierząt i jego własnym.

Odpowiedzialny konsument wie także, że może i powinien odgrywać aktywną rolę w gospodarce rynkowej, np. poprzez bojkot firm, których zachowanie jest sprzeczne z jego światopoglądem - firm uwikłanych w niejasne układy polityczne, grających nieczysto na rynku pracy i łamiących prawa pracowników, zanieczyszczających środowisko czy prowadzących kampanie reklamowe szkodliwe społecznie.

Odpowiedzialny konsument wie również, że w dzisiejszym świecie różnorodności towarów i usług, producenci i sprzedawcy robią wszystko, by przekonać go do zakupu ich produktu. Dlatego stara się robić zakupy uważnie, nie dając się manipulować w sklepie. W końcu każdy zbędny zakup w szafie czy lodówce to nie tylko strata dla jego portfela, ale też strata energii i surowców, których może zabraknąć dla jego dzieci jak i ogromna ilość odpadów, które codziennie zasypują świat, w którym żyje.

(źródło: Polska Zielona Sieć - ekonsument.pl)

Zasady odpowiedzialnej konsumpcji (przykłady):

działanie	dłaczego warto?	jak?
kupuj mniej	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszasz potrzebę produkcji nowych przedmiotów, a tym samym zmniejszasz zużycie zasobów naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> zastanów się po prostu, czego faktycznie potrzebujesz nie daj się zmanipulować reklamom

działanie	dlaczego warto?	jak?
używaj ponownie	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszasz potrzebę produkcji nowych przedmiotów, a tym samym zmniejszasz zużycie zasobów naturalnych • rozwiązujesz, przynajmniej czasowo, problem składowania śmieci • masz szansę trafić na oryginalny produkt, często bardzo wysokiej jakości - to dotyczy zwłaszcza ubrań 	<ul style="list-style-type: none"> • zanim kupisz, zapytaj rodzinę i przyjaciół, czy ktoś nie mógłby ci oddać lub pożyczyć tego, czego akurat potrzebujesz • wymieniaj się z przyjaciółmi i rodziną ubraniami, książkami etc. • kupuj ubrania w "second-handach" • jeśli coś ci się zepsuło, zanim wyrzucasz - spróbuj to naprawić
kupuj lokalne produkty	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszasz szkodliwe dla środowiska skutki transportu produktów • wspierasz lokalnych rolników i producentów, wzmacniając lokalną społeczność • masz większą kontrolę nad procesem produkcji - łatwiej go prześledzić w przypadku lokalnej firmy niż ponadnarodowej korporacji 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdź na opakowaniu, gdzie został wyprodukowany dany produkt • kupuj na targowiskach i ulicznych stoiskach
kupuj produkty ekologiczne i organiczne	<ul style="list-style-type: none"> • chronisz środowisko naturalne przed szkodliwymi pestycydami i chemikaliami • wybierasz produkt lepszy dla zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> • szukaj na opakowaniu oznaczeń ekologicznych, np. tzw. margarytka, znak BIO.
kupuj produkty nadające się do recyklingu (również ich opakowania)	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszasz ilość śmieci składowanych na wysypiskach • zmniejszasz potrzebę wydobywania nowych surowców naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdź, czy na opakowaniu znajduje się znak "nadające się do recyklingu" • zastanów się, z jakiego materiału wykonany jest dany produkt - czy uda się go potem rozłożyć na papier, plastik, metal i szkło?
jedz "slow food" (lokalną, sezonową, organiczną, mało przetworzoną żywność)	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszasz szkodliwe dla środowiska skutki transportu produktów • wspierasz lokalnych rolników i producentów, wzmacniając lokalną społeczność • chronisz środowisko naturalne przed nadmiernym użyciem pestycydów i innych środków chemicznych • rezygnując z mięsa, dodatkowo oszczędzasz ogromną ilość energii i wody potrzebnych do hodowli bydła, trzody chlewne i drobiu 	<ul style="list-style-type: none"> • kupuj żywność na lokalnych targach albo prosto od zaufanych rolników, jeśli masz taką możliwość • zrezygnuj z mięsa - możesz je zastąpić produktami sojowymi
wybieraj produkty pochodzące ze sprawiedliwego handlu (tzw. fair trade)	<ul style="list-style-type: none"> • wspierasz drobnych rolników/producentów i ich rodziny w krajach Globalnego Południa • dostajesz produkt wysokiej jakości, spełniający wysokie standardy ekologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • szukaj na opakowaniu znaku certyfikującego "Fairtrade" lub "FTO"
wybieraj produkty firm, które są odpowiedzialne społecznie	<ul style="list-style-type: none"> • zachęcasz firmy odpowiedzialne społecznie do kontynuacji dobrych praktyk, a firmy nieodpowiedzialne - do poprawy • zapewniasz ludziom, którzy wytwarzają używane przez ciebie produkty, dobre warunki pracy i uczciwe traktowanie • wspierasz zrównoważony rozwój wielu społeczności 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawdź na stronie internetowej firmy, czy ma dział dotyczący społecznej odpowiedzialności. czy przekonuje cię to, co jest tam napisane? • sprawdź doniesienia na temat danej firmy lub ranking firm oferujących dany produkt na stronach organizacji zajmujących się świadomą konsumpcją

działanie	dlaczego warto?	jak?
<p>pisz, dzwoń - pytaj o odpowiedzialność społeczną i ekologiczną firm</p>	<ul style="list-style-type: none"> dajesz właścicielom firm i producentom sygnał, że obchodzi cię odpowiedzialność społeczna i ekologiczna firm zbierasz cenne informacje 	<ul style="list-style-type: none"> wysyłaj maile, dzwoń, zostawiaj w sklepach kartki z pytaniami skierowanymi do właścicieli firm podpisuj petycje i listy wysyłane przez organizacje zajmujące się świadomą konsumpcją do decydentów
<p>ciesz się każdym małym krokiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> nie da się być "idealnym" świadomym konsumentem i próba stosowania się do wszystkich rad może skończyć się tylko frustracją każdy mały krok się liczy - nie tylko pomaga ci chronić prawa pracownicze albo środowisko, ale też może zachęcić innych do tego samego 	<ul style="list-style-type: none"> zastanów się, który z aspektów świadomej konsumpcji jest dla ciebie najważniejszy - prawa pracownicze, ochrona środowiska? zastanów się z rodziną i przyjaciółmi, co możesz zrobić, żeby poprawić ten aspekt spotykaj się z przyjaciółmi, którzy również starają się być świadomymi konsumentami - wymieniajcie się informacjami, dzielcie się swoimi sukcesami i razem je świętujcie!

Źródła informacji na temat :

- zadawanie pytań osobom zatrudnionym w sklepie
- zadawanie pytań bezpośrednio firmom (przez e-mail, telefon, faks etc.)
- strony internetowe firm - dział społecznej odpowiedzialności (tzw. CSR - corporate social responsibility)
- znaki certyfikacyjne (tzw. "ekoznaki", znak Sprawiedliwego Handlu, znak "nie testowane na zwierzętach")
- strony internetowe organizacji pozarządowych i projektów dotyczących świadomej konsumpcji
 - www.efte.org
 - www.ekonsument.pl
 - www.ethicalconsumer.org
 - www.corporatecritics.org
 - www.youthxchange.net

Dodatkowe materiały dla prowadzącego/ej:

- www.efte.org
- www.ekonsument.pl
- www.ethicalconsumer.org
- www.youthxchange.net